

BESLUT

2017-12-11

Dnr: 17/01464

SAKEN

Morgon i P4 Gävleborg, P4, 2017-05-29, inslag om kor som far illa av aluminiumskärvor; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om kor som far illa och behöver nödslaktas på grund av att de fått i sig delar från aluminiumburkar. De två programledarna, A och B, intervjuade en veterinär och redaktör som berättade hur korna får i sig metallen via fodret och hur detta problem har ökat. Därefter sades bland annat följande.

(A) – Du jag funderades lite på det här. Jag lovade våra Facebook, vi sänder ju på Facebook varje dag när det är sju-ekot, mellan sju och tio över sju, att vi skulle provocera lite. Och jag funderar lite på det här kring... Vi berättade alldeles nyss att, att fem tusen nötkreatur då nödslaktas varje år på grund av att de får metallskärvor i magen och jag... Det är någonting med det här, det är någonting. Det är någonting paradoxalt, det är någonting åt hycklerihållet här från oss människor som jag inte riktigt gillar, som gör att jag inte riktigt bryr mig om den här nyheten. Och jag har kommit fram till att det är ju det här som vanligt att de här djuren dödas ju av människorna. Och ändå står vi där och säger "det här är inte bra för dem", vi tvingas nödslakta fem tusen djur. Det finns ett mått av, jag säger inte att det är hyckleri, men det finns ett mått av något paradoxalt här när vi själva står och håller i en elpistol mot huvudet på en ko och samtidigt "Ah men de där djuren där borta de lider!" Liksom det blir ett mindfuck i mitt huvud. (B) – Jag förstår. Jag måste erkänna att trots att jag äter kött, till skillnad från dig, så var det också den tanken som dök upp hos mig när det här presenterades för oss i förra veckan, att det där krockar lite. Det här är ändå djur, kanske inte mjölk, mjölk korna men de ska ju slaktas, det [ohörbart]. (A) – Ja, de slaktas ju också, blir kött de också. (B) – Ja. Men jag tänker att det någonstans handlar väl om djurens lidande, att det är en annan form. Det är klart man kan argumentera för att djur lider såklart när vi slaktar dem men att det är en helt annan form av, av lidande när det är liksom vassa metallbitar som går i omlopp liksom på insidan av de här djuren och bara skär och

röjer. (A) – Mm absolut. Och djur ska inte lida, det tycker jag absolut inte men det blir lite konstigt när vi som människor tar upp det här och så är vi samtidigt de som dödar djuren senare, tycker jag. Det blir lite, det är lite samma såhär när det blir sådan här hysteri kring hundar som sitter i bilar sådär. Att hundar storknar i bilar. Det är förskräckligt det tycker jag också men de här grisarna vi dödar då, tusentals hela tiden, det är det ingen som bryr sig om. Men när en hund storknar i en bil då sår det såhär "Ah!" Det är lite som när USA säger åt Nordkorea "Ni får inte ha kärnvapen". Nämen det blir lite konstigt när USA har kärnvapen. Eller hur? Det blir lite paradoxalt. (B) – [...] Du har en poäng. (A) – [...] Åsikter kan ni skicka in till oss. [---]

Senare i inslaget sa programledare A att diskussionen mellan de båda programledarna resulterat i att det inkommit ett telefonsvararmeddelande till inslaget. En inringande lyssnare hördes. Hon sa bland annat att hon blev olycklig och besviken när programledaren jämställde den slakt som utförs i dag med den plåga och eventuella död som korna utsätts för till följd av ölburkar som kastas i naturen. Lyssnaren sa också att dagens slakt var avlivning som inte skulle vara plågsam men att en avlivning med plåtbitar är plågsamt för en ko och att programledaren borde skämmas. Därefter sades följande.

(B) – Skäms du [personnamn]? (A) – Ja det är ord och inga visor. Jag tycker, nej det tycker jag inte. Men hon får gärna tycka att jag borde det. Jag tycker inte att jag likställde det, absolut inte. Jag tycker inte att... jag rättfärdigar det absolut inte att de skulle kasta burkar. Men, nå men man får tycka vad man vill. Jag tycker det var bra att hon hörde av sig men jag tycker att en slakt som är plågfri är ändå en slakt om man säger så. (B) – Ring in du också. [---]

Ytterligare två inringande lyssnare hördes därefter i inslaget. Den första lyssnaren sa bland annat att han ansåg att ansvaret låg på leverantören och att ölburkar borde tillverkas av kartong. Den andra inringande lyssnaren ifrågasatte hur en journalist kunde jämföra yrkesmässiga avlivningar med djurplågeri. Han sa bland annat att de som bedriver yrkesmässig djurproduktion strävar efter snabb och smärtfri avlivning. Följande sades därefter.

(B) – Mm det blev provocerande [personnamn], du varnade för att det skulle vara det och det är väldigt intressant. Fortsätt ringa in och tyck till. [...] Så är, människor tycker olika och det är härligt att få höra det även i vår radio. Hur ser du på det här med kor som far illa?

[...]

(A) – [Personnamn] vi har ju pratat om kor idag som lider kring när människor har kastat aluminiumburkar och så vidare i naturen. De får i sig det, det går igenom lite maskiner, de får i sig det och sedan så lider de mycket av det här. Det har ringt mycket kring det här, det har skrivits på vår Facebooksida, människor är upprörda kring det. Framförallt kanske kring en liten snackis som du och jag hade eller framförallt kanske jag, framförallt jag kan jag säga. Låt oss bara säga såhär att vi förstår den här upprördheten och vi är väldigt tacksamma för alla samtal som vi har fått, alla Facebookinlägg också. Låt mig bara säga en sak om det och det här är viktigt för jag tycker att det är förskräckligt att djur lider på grund utav att vi kastar ut burkar i naturen. Absolut det är, det är helt värdelöst. Sedan pratade jag också om djur som dödas i slakt och det kan man ha olika åsikter om och det är en helt annan sak egentligen. Där blev det lite felaktigt, det blev ett lite felaktigt sammanhang där helt enkelt. Men vi

tycker, eller jag tycker då att kor som lider för att de fått aluminium i magen, det är förskräckligt. Det sa vi då och det kan mycket väl understrykas igen och det är viktigt att få sagt det om det var, om jag uttryckte mig oklart på något sätt.

Programledarna uppmanade därefter fortsatt lyssnare att delta i diskussionen.

ANMÄLAN

Anmälaren anser i huvudsak att det var felaktigt av programledaren att säga att vi slaktar tusentals kor med elpistol, orsakar dem lidande och att detta var hyckleri. Anmälaren anför att inga kor avlivas med elpistol samt att veterinär närvarar vid ankomst till slakteriet och utför en besiktning före och efter avlivning för att säkerställa att djuret inte stressas eller skadas under transport.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Med anledning av nyheten om de nödslaktade djuren reflekterade programledaren över ämnet slakt. Programledaren inledde med att säga att han ville provocera lite. Han frågade sig om det inte är paradoxalt att ”vi” som kollektiv reagerar så starkt på att korna behöver nödslaktas när vi annars slaktar djur systematiskt. Allt dödande av kor, oavsett om det är vanlig slakt eller på grund av skräp i naturen, är ju trots allt orsakad av människan.

Programledaren sa i förbifarten att kor dödas med elpistol. Det stämmer inte. SR anser inte att uppgiften i sammanhanget var av sådan vikt att den innebär att inslaget blir osakligt. Programledaren påstod dock inte att vanlig slakt orsakar lidande vilket anmälaren påstår. Han sa att samtidigt som vi regelmässigt slaktar kor i slakterierna så pekade vi på ”de där djuren där borta” och blir upprörda över att de lider. Han syftade då alltså på djuren som ätit aluminiumskärvor.

Syftet var att skapa interaktion med lyssnarna och en mångfald i åsiktsfloran hos de som engagerade sig med synpunkter. I inslaget efterfrågades reaktioner via kanalens sociala medier och via telefon. Programledarens inspel skapade mycket diskussion. Flera lantbrukare hörde av sig och ifrågasatte att programledaren drog en parallell mellan det plågsamma sättet att dö av aluminiumskärvor och – som de menade – en snabb och smärtfri avlivning innan slakt. En annan röst menade att aluminiumburkarna borde bytas ut mot tetrapack. Dessa synpunkter redovisades.

Programledaren gjorde också ytterligare en reflektion i slutet av inslaget. Där konstaterade han att man tidigare hade varnat för en provokation, men ville tydliggöra att den inte rättfärdigade eller likställde döden av att ha fått i sig

aluminiumburkar med vanlig slakt. Han ville också förtydliga att han förstod att människor blivit upprörda av det han tidigare sagt i direktsändning och att han insåg att inlägget kunde missuppfattas.

I praxis har granskningsnämnden ansett att det finns ett visst utrymme för värderande uttalanden från företrädare för programbolaget i program av mer lättsam karaktär. Uttalandena inramades också på ett särskilt sätt där programledaren talade om att syftet var att provocera. Även om reflektionen var tillspetsad anser programbolaget att den ryms inom ramen för opartiskheten. Särskilt eftersom lyssnarnas ståndpunkter och kritik redovisades genomgående i inslaget.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska bedriva programverksamheten opartiskt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att det kunde framstå som att programledare A gav uttryck för sin egen uppfattning men att uttalandena inte gick längre än vad som kan accepteras inom ramen för kravet på opartiskhet. Nämnden kan inte heller finna att vad anmälaren anfört medför att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Jan Holmberg, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Malin Bergström och Kristina Åberg efter föredragning av Cecilia Smitt Meyer.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Cecilia Smitt Meyer

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.